

af handelsgødning. Staldgødning kan derfor udbringes i overensstemmelse med lovgivningens almindelige regler«.

I betænkningen af 25. februar 1988 til lovforslaget tiltrådte et flertal af udvalgets medlemmer et af miljøministeren stillet ændringsforslag til § 16 med følgende ordlyd: »I 1. pkt. ændres »dog højst 250 kg N, 35 kg P og 35 kg K pr. ha.« til »dog højst 75 kg N pr. ha. Gødskning med P og K er ikke tilladt.«, og »som nyt stk. 2 indsættes: »Stk. 2. Miljøministeren kan dog give dispensation fra bestemmelsen i stk. 1.««

I bemærkningerne til ændringsforslaget til § 16 (betænkning af 25. februar 1988) står følgende: »Ændringsforslaget har til formål at begrænse gødskningen i området til et omfang, der i det væsentlige svarer til det nugældende forbrug. Forslaget tager således sit udgangspunkt i, at størstedelen af de vedvarende græsarealer i Tøndermarskens tre ydre koge efter det oplyste sjældent eller aldrig gødskes. Overskridelse af maksimumsmængden for kvælstof og enhver brug af fosfor og kalium må kun ske, hvis der er givet dispensation efter stk. 2.«

Ved andenbehandlingen af lovforslaget blev ændringsforslaget ved § 16 vedtaget uden afstemning. Af debatten fremgår, at det under førstebehandlingen rejste problem med handelsgødning ikke havde været stort, idet der hos alle parter havde været megen forståelse for, at der måtte findes et kompromis.

Svar (11/6 96)

Miljø- og energiministeren (Svend Auken): Forbudet mod anvendelse af husdyrgødning på de vedvarende græsarealer inden for fredningen af Tøndermarsken findes i § 19 i lov nr. 111 af 12. marts 1988 om beskyttelse af de ydre koge i Tøndermarsken som ændret ved lov nr. 1110 af 21. december 1994. Bestemmelsen lyder således:

»§ 19. Gødskning af arealerne med handelsgødning må kun ske i hidtidigt omfang, dog højst 75 kg N pr. ha. Gødskning med P og K er ikke tilladt.

Stk. 2. Miljøministeren kan dog give dispensation fra bestemmelsen i stk. 1.«

I begrundelsen for spørgsmålet henvises der bl.a. til bemærkningerne til det oprindelige lovforslags bestemmelse om gødning. Netop denne bestemmelse blev imidlertid ændret og skærpet under Folketingets behandling af lovforslaget. Det er derfor i stedet bemærkningerne til disse

ændringsforslag, som kan bidrage til fortolkningen af § 19. Af bemærkningerne til ændringsforslagene til lovforslagets § 16 (i loven nu § 19) fremgår:

»Ændringen har til formål at begrænse gødskningen i området til et omfang, der i det væsentlige svarer til det nuværende forbrug. Forslaget tager således sit udgangspunkt i, at størstedelen af de vedvarende græsarealer i Tøndermarskens tre ydre koge efter det oplyste sjældent eller aldrig gødskes. Overskridelse af maksimumsmængden for kvælstof og enhver brug af fosfor og kalium må kun ske, hvis der er givet dispensation efter stk. 2.« Det forhold, at »enhver brug af fosfor og kalium« kun må ske efter dispensation, er en tydeliggørelse af, at forbudet i § 19, stk. 1, 2. punktum, ikke knytter sig til handelsgødning alene, men er et generelt forbud mod brugen af disse to stoffer, uanset om de indgår i handelsgødning eller husdyrgødning.

Der har ikke i forbindelse med gennemførelsen af loven været rejst tvivl eller indsigelser mod denne forståelse af § 19. Denne fortolkning er således lagt til grund af Overtaksationskommissionen for Fyns, Ribe og Sønderjyllands Amtsrådskredse i kendelser om erstatning for begrænsning af ejendomsretten i medfør af Tøndermarskloven, idet Overtaksationskommissionen konstaterer, at »det er fastslået i forbindelse med Overtaksationskommissionens behandling af sagen, at forbudet mod gødskning med fosfor og kalium udelukker spredning af staldgødning på arealerne«.

Der er ikke tale om, at dansk lovgivning tilsidesættes. Når Skov- og Naturstyrelsen nævner Overtaksationskommissionens afgørelse i et brev til Sønderjyllands Amt, skyldes det, at kommissionen har taget udgangspunkt i, at § 19 forbyder udbringning af husdyrgødning, og at kommissionen har fastsat erstatningen bl.a. på det grundlag – det vil sige, at der er givet erstatning for dette forbud.

Det fremgår desuden af bemærkningerne til forslaget om ændring af Tøndermarskloven (fremsat den 2. november 1994):

»Et forslag om ændring af lovens bestemmelser om anvendelse af husdyrgødning har været overvejet. Ændringen er dog ikke medtaget i lovforslaget, idet en udvidelse af dispensationsadgangen ville være i strid med de generelle regler.« Det har således også været oplyst for Folketinget i forbindelse med ændringen af Tøndermarskloven i 1994, at § 19 indebærer, at